

7. Romancov V. Istorychna demografija Ukrai'ny XVIII – pochatku XXI st. – K., 2010.

8. Vivcharyk M., Kapel'ushnyj V. Ukrai'ns'ka nacija: vytoky, stanovlennja i s'ogodennja. – K., 2003.

9. Za danymy Golovnoho upravlinnja statystyky v Kyi'vs'kij oblasti.

10. Za danymy Golovnoho upravlinnja statystyky v Kyi'vs'kij oblasti (Dynamichni rjady).

11. Masenko L. Mova i suspil'stvo. Postkolonial'nyj vymir. – K., 2004.

12. Ukrai'ns'ka etnologija. Navch. posibnyk / Za red. V. Borysenko. – K.: Lybid'.

Derkach S. S., graduate student of the Department of Ethnology and local history, Kiev National University Taras Shevchenko (Ukraine, Kiev), SvitlankaDe@gmail.com

Ethnic and language changes in the structure of Kyiv region population

In this article the author analyses the changes in ethnic and language structure of Kyiv region population using the information of 1989 and 2001 censuses what was given by Chief statistics Office in Kyiv region. Besides, this research of survey that was held in Kyiv-Sviatoshynskiy and Makarovskiy districts in Kyiv region. The aim of this research was to find out the nature and dynamics of the changes in ethnic and language structure of Kyiv region village population.

The information was analysed and shown in the tables. It was found out that considerable changes were taken place in ethnic and language development in Kyiv region. Among the population the Ukrainian and Russian ethnic groups are predominating. The reduction of general number of Kyiv region population affected almost every ethnoses but some ethnic groups increased in their number.

The urban population of the region speak mostly Russian and people in the villages speak Ukrainian or mixed language called "surjik".

The result of Ukrainian general census confirmed the tendency towards increase in education level of Kyiv region population, for instance in the villages the general number of persons that have higher or complete secondary education has grown.

Keywords: general census, Kyiv region, ethnic and language process.

Деркач С. С., аспірантка кафедри етнології та краєзнавства, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), SvitlankaDe@gmail.com

Этноязыковые изменения в составе населения Киевской области в начале XXI века

Анализируются изменения в этноязыковом составе населения Киевской области по данным переписей населения 1989 и 2001 гг., представленным Главным управлением статистики в Киевской области. Кроме того, используются данные опроса жителей Киево-Святошинского и Макаровского районов Киевской области. Целью проведенного исследования было определение характера и динамики изменений в этническом и языковом составе сельского населения Киевской области.

Произведен анализ данных, которые отображены в таблицах. Определено, что произошли изменения в этнической и языковой динамике Киевской области. В составе населения среди этнических групп преобладают украинцы и россияне. Сокращение общей численности населения Киевской области отразилось почти на всех этносах, зафиксировано также численное увеличение некоторых этнических групп. В городах Киевской области больше разговаривают на русском языке, а в селах, наоборот, на украинском или на суржике.

Результаты Всеукраинской переписи населения засвидетельствовали тенденцию повышения уровня образования Киевской области, увеличение в сельской местности количества лиц, которые имеют высшее и полное общее среднее образование.

Ключевые слова: общая перепись населения, Киевская область, этнические и этноязыковые процессы.

* * *

УДК 372.48

Троханяк О. С.

кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін, Березанський агротехнічний інститут (Україна, Березани), Alex_makena@ber.te.ua

Роль “Молодої України” в Березанах

Розглядається роль організації “Молода Україна” в провінційних містечках на прикладі м. Березани, Тернопільської обл.

Ключові слова: організація, “Молода Україна”, формування, діяльність, мітинги.

Національно-визвольні змагання українського народу на рубежі XIX–XX ст. посідають чільне місце в

історії України. Українством велась запекла боротьба за право української мови та культури, особливо за розвиток дійсної української національної історії. Важливим поборником Галичини була молодь яка об'єднувалась у різні товариства й організації й поширювала свої ідеї серед українства. Однією із таких організацій була “Молода Україна”.

Серед політичної еліти широким спектром поширилась ідея незалежності України. Ідейна молодь Галичини швидко підхопила дану мету й створила в 1899 р. у Львові організацію “Молода Україна”. Ініціатором та головним ідеологом виступив студент Львівського університету В.Старосольський, його підтримали друзі які на даний час становили так званий гурт української ідейності. 13 липня 1899 р. у Львові було скликано збори й затверджено “Молоду Україну”, прийнято проект та обрано головний комітет, що увійшов в історію під назвою “Комітет Десяти”: С. Косевич, В. Старосольський, В. Темницький, Л. Цегельський, А. Крушельницький, С. Горук, Т. Мелень, М. Галушинський, О. Грабовський, М. Залітач. З осені створюється однойменний часопис “Молода Україна”, а комітет стає його редакційним органом, та перший номер виходить в 1900 р.

Мету організації, в якій автори пояснили свою ідею було висловлено у статті, що стала програмою “Товариші і Товаришки!”, авторів В. Старосольського та С. Косевича, опублікованій у першому номері журналу “Молода Україна”. У ній сформульовано основні теоретичні цілі і завдання “Молодої України”: “Символом сих ідеалів, стягом, що під ним спішити мемо у бій за наші ідеали, є для нас одно велике слово: Україна. [...] Готові ми до всякої посьвяти та до найтяжшої боротьби, бо ціль наша взнесла і висока, бо ідея наша сьвята і непорочна. Наша національна ідея, се не само питанє мови, се не само питанє етнографічної відрубности, се питанє політичної незалежности нашого народу, повної соціальної справедливости, що його грімким голосом підняли поневолені та соціально упосліджені верстви...” [9, с. 1–2].

Для розуміння ідеї “Молодої України” та причини їх згуртування Л. Цегельський накладом “Просвіти” під редактуванням І. Франка видає брошуру “Русь – Україна, а Московщина – Росія” в якій аналізує історію українсько-московських стосунків від найдавніших часів і стверджує: “Ми переконалися, що наш народ і в Галичині і в російській Україні, стає до боротьби з чужинцями – поляками та москалями – та змагає здвигнути самостійну українську державу, а не хоче приставати ні до Польщі, ні до Москви, та що з цього всего виходить, що ми, русини-українці, є особним народом, який має свою особну історію і свої особні інтереси та змагає до повної незалежності в будучині” [13]. По всій Галичині прокотилась хвиля згуртування і утворення філій даного товариства. Виникає такий рух і у Березанах, на що звертав увагу А. Чернецький, згадуючи: “Зенон Кузеля заснував таємний учнівський гурток, що його згодом охрестили “Молода Україна”. [...] Від січня 1900 р. почав у Львові виходити місячник української молоді “Молода Україна”. Ми стали твердо на українській національній платформі. Проголошено політичне гасло: вільна самостійна Українська держава” [15, с. 22]. Члени гуртка Березанщини допомагали в

організаційній роботі осередків у селах, їздили не раз з д-ром Чайковським на збори читалень. У кожному селі були освічені селяни, які займалися просвітницькою роботою в селі. Так відбувалось по всіх повітах Галичини. Організація “Молода Україна” ставила своїм завданням об’єднати найсвідоміший український елемент, об’єднала національно-передову силу краю, створила організаційний комітет [15, с. 24].

Діяльність “Молодої України” була досить інтенсивною. В. Бемко згадував, що “рух, відомий під назвою “Молода Україна”, був заініційований таємним т.зв. “Комітетом Десяти”, “Гуртувався коло студентського товариства “Академічна Громада” у Львові та охопив з початком ХХ ст. всю нашу “академічну” молодь, потім перекинувся між середньошкільну і дав почин до творення по цілому краю таємних студентських гуртків. [...] До цього руху пристала з захопленням і бережанська гімназійна молодь”, так як в українській громаді домінували погляди національного руху, які стояли на платформі подальшого проголошення незалежності Української держави. Згідно з статутом “Академічної громади”, “члени товариства ставили перед собою такі завдання: дбати про матеріальну та моральну підтримку членів, бути осередком наукового і товариського життя українського студентства, здійснювати видавничу діяльність, проводити конференції, літературні вечори та концерти” [2, арк. 8]. Така діяльність була близька всім активістам.

В Бережанах “Організатор гуртка [З.Кузеля] впродовж двох років потрапив об’єднати в двох таємних гуртках (вищій і нижчій гімназії) майже всю місцеву студентську молодь і включити її незабаром в організаційні й ділові форми “Молодої України” [10, с. 173–174]. За твердженням З.Кузеля, початкова діяльність бережанської молоді була спершу скромною, формувалась в основному на самосвідомості її членів та виробленні характерів, але з часом дали буйний розквіт культурно-освітнього й політичного життя Бережанського повіту. У період 1910–1914 рр. праця “Молодої України” в Бережанах була дуже поживалена [3, с. 168]. Її члени “читали реферати, дискутували різні теми, підготовляли свята Шевченка, організовували свята скасування панщини”, “йшли до сусідніх сіл, закладали читальні “Просвіти”, спортові товариства “Січ”, вяснювали селянам – хто ми є, давали відчити, лекції, приготували аматорські театральні вистави по читальнях, тощо”. “Гурток “Молода Україна” формував національну свідомість молоді” [4, с. 74]. В. Бородайко писав, що “він належав до гуртка “Молода Україна”, завданням якого було шляхом студій, спільних сходин та дискусій над рефератами витворити світогляд ідейного українського патріота” [6, с. 163].

Одним із організаторів осередку “Молодої України” в Бережанському повіті був А.Чернецький, заснувалась вона в гімназії в 1899 р. і хоча він навчався лише у 2-му класі, та все ж: “В 1899 році став і я членом “Молодої України” [15, с. 22]. “Гурткові я віддався цілком, усім моїм еством захопився його ідеями” [14, с. 107]. Досить часто сходини гуртка відбувались в домі А.Чайковського, там і переховувалась бібліотека гуртка, А.Чернецький називає його “опікуном “Молодої України” між старшим громадянством” [7, с. 219].

По всій Західній Україні “Молода Україна” гуртувала в своїх рядах кілька тисяч студентської та гімназійної молоді, і поширювала серед них, а за їх посередництвом і серед широких мас західних українців ідею державної самостійності України. В 1901 р. “Молодою Україною” було організовано бурхливу демонстрацію студентської молоді, вони домогались відкриття у Львові українського університету. Віче проходило нелегально, але викладачі університету все ж взнали і особливо польські професори та ректор розігнали його з території Львівського університету, та вічевики влаштували демонстраційний похід, маршуючи вулицями Львова та співаючи “Ще не вмерла” і “Не пора”. Це був перший відкритий супротив владі та демонстрація про те, що студенти розглядають боротьбу за український університет не як самоціль, а як мету всеобіймаючої боротьби за політично-національні права українського народу, про що вказують архівні документи, а також свідчать, що бурхливі студентські виступи у Львівському університеті, створення “Молодої України”, участь молоді в політичній агітації та просвітній роботі, весь цей “різномірний рух” мав своє наймогутніше джерело в “Академічній Громаді” [1, арк. 53] і поширення в подальшому серед широких українських мас.

Важливо замітити, що наполеглива праця гуртка “Молодої України” спричинялась до популяризації знань про різні історичні події, важливі для українства, зокрема святкування річниці скасування панщини (1848 р.), особливо цікавими є такі факти з Бережан, про які розповідав А.Чернецький, що “в травні 1902 р. уладили ми свято знесення панщини. Вечером під хрестом біля церкви на Адамівці зібралися кружкові та старше громадянство. Промову виголосив тов. Ціховський [...] почім відспівано патріотичні та революційні пісні. Всі ми мали жовто-сині кокарди, які поробили нам сестри наших товаришів Чайківських, [...] під дзвіницею знову заспівали ми: “Ще не вмерла Україна” [8, с. 54]. Згадує Антін і про святкування роковин Т.Шевченка. Стає зрозумілим, що “Молода Україна” ставила найважливішим своїм завданням поширення національно-патріотичного розвитку своїх членів та громадськості повіту. Одночасно як згадував А.Бурковський “головним обов’язком члена було говорити все і всюди тільки по українськи, дальшим обов’язком було брати участь в праці для народу” [5, с. 57–58]. Молоді гуртківці прагнули добитись незалежності України і робили все для того можливе.

Члени товариства приставали й на інші акції. А.Чернецький згадує про такий факт: “Другою замітною подією – це був аграрний страйк у 1902 р., в якому всі ми брали участь розкидаючи відповідні відозви. Я мав за терен резиденцію Лепких, Жуків та Гиновичі...” [8, с. 54]. Про даний страйк є відомо, що піднялись на страйк у всіх містах та містечках Галичини.

Члени товариства приставали й на інші акції. А.Чернецький згадує про такий факт: “Другою замітною подією – це був аграрний страйк у 1902 р., в якому всі ми брали участь розкидаючи відповідні відозви. Я мав за терен резиденцію Лепких, Жуків та Гиновичі...” [8, с. 54]. Про даний страйк є відомо, що згуртовані активістами “Молодої України”, селяни із

всього повіту з'їхались в місто Бережани і вимагали від влади перерозподілу землі та не перешкоджання в діяльності українських сільськогосподарських цехів та об'єднань. Гуртківці часто їздили в села для читання рефератів, доповідей, привозили для сільських осередків "Просвіти" літературу, українську пресу і часописи інколи виступали з театральними виставами чи концертами. Чернецький побачив, що села взагалі не забезпечувались промисловим товаром, з торгових точок були лише корчми, тому члени гуртка взялись допомагати селянам організовувати торгівлю. В читальнях "Просвіти" вчили діловодства, як опікуватись крамницями, як їх організувати, як вести правильні торговельні обрахунки, калькуляцію, бухгалтерію. Він мусів спочатку сам вивчити дану справу, а потім навчав селян, активно допомагав організувати українські крамниці.

У своїх спогадах А.Чернецький звертає увагу на соціал-демократичні напрямки "Молодої України", з часом він напише: "1903 року наша централь у Львові скликала Крайовий з'їзд усіх студентських гуртків "Молодої України". На той з'їзд поїхав я з Миколою Нискоклоном як представники бережанської "Молодої України" [15, с. 29–30]. На з'їзді А.Чернецький познайомився із В.Старосольським, який дуже уважно вислухав звіт про громадсько-політичну діяльність бережанського гуртка, розпитував про думки гімназистів і вчителів щодо такої організації, надихав на плідну працю, і ця розмова переконала його, що перемога української національної ідеї можлива тільки за умови ідейного здобуття міста, а в місті найактивнішими, на думку Чернецького, були робітники, тому його діяльність буде зосереджена саме на них. З часом, К.Білинський, К.Кахникевич, Р.Скибінський, А.Чернецький, які у різний час навчались у Бережанській гімназії і належали до гуртка "Молода Україна" стануть членами Української Національної Ради [12, с. 16].

На початку ХХ ст. "Молода Україна" виховає десятки і сотні молодих активістів які підтримували тісні стосунки з активістами національно-визвольного руху великої України. Наприклад, В.Старосольський, Л.Ганкевич, Л.Цегельський, С.Горук В.Загайкевич, і В.Темницький часто їздили таємно у Київ, до організації "Молодої України" приїздили представники РУП, яких щиро вітали на своєму зборі. Такі взаємини скріплювали соборницьку солідарність спільної активної боротьби. Члени організації видрукували понад тисячу різних брошур національно визвольного характеру.

Представники "Молодої України" бачили себе у всякій боротьбі за інтереси народу і тому А.Чернецький писав, що найбільш успішною серед робітників і селян була праця соціалістів, а як виходець з простої робітничої сім'ї, йому імпонувала їх діяльність. П.Мірчук звертає увагу на те, що "Самостійницьку організацію "Молода Україна" стрінула така сама доля, як дещо пізніше РУП: організацію намагалися опанувати соціалісти й замінити ідею національної боротьби марксистською теорією боротьби класів, і із-за внутрішніх суперечностей "Молода Україна" в 1902 році в Галичині, а в 1904 році на Буковині, перестала існувати" [11]. Та українська історія свідчить, що

провінційна діяльність "Молодої України" не завершилась так скоро і ще тривала приблизно до 1907–1908 рр. Її члени влаштували студентські віча і різні виступи 1905–1906 рр. Представники даної організації, продовжуючи свою громадсько-політичну діяльність ставши членами українських Націонал та Соціал демократичних партій – УНДП, УСДП, членами прогресивних організацій "Сокіл", "Січ" та "Пласт". "Молода Україна" показала народові нові, доцільні методи національно-визвольної боротьби, а саме радикальну, безкомпромісну, масову боротьбу яка не мусіла завершуватись арештами і сутичками з поліцією, а пройти мирними акціями. Ідеї "Молодої України" були пронесені крізь віки.

Список використаних джерел

1. Центральний державний історичний архів України у Львові. – Ф. 834. – "Січ" товариство українських студентів. М. Вiдeнь. 1867–1913. – Оп. 1. – Спр. 126. – 78 арк.
2. Державний архів Львівської області. – Ф. 296. – Оп. 1. – Спр. 24.
3. Бемко В. "Молода Україна" // Бережанська гімназія. Сторінки історії / [упоряд. Н.Волинець]. – Бережани–Тернопіль: Джура, 2007. – С. 165–168.
4. Бережанська земля. Історико-мемуарний збірник / [упоряд. Бемко В.]. – Видавць: Комітет "Видавництва Бережани". – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1970. – 783 с.
5. Бережанщина в спогадах емігрантів / [упоряд. Н. Волинець]. – Тернопіль: Книжково-журнальне видавництво "Тернопіль", 1993. – 391 с.
6. Бородайко В. З гімназійного життя / В.Бородайко // Бережанська гімназія. Сторінки історії. Ювілейна книга / [упоряд. Н.Волинець]. – Бережани–Тернопіль: Джура, 2007. – С. 161–164.
7. "Гей там на горі "Січ іде!". Пропамятна книга "Січей" / [упоряд. Трильовський П.]. – К., 1993. – 432 с.
8. Діло. – 1937. – ЧЧ. 147, 149–155 // Проців М. Маркіян. Збірник історико-краєзнавчих статей на пошану Маркіяна Шашкевича. – Тернопіль: Джура, 2011. – 171 с.
9. Косевич Є., Старосольський В., Товариші і Товаришки! // Молода Україна. – 1900. – Ч. 1.
10. Кузеля З. 50-ліття Бережанської "Молодої України" / З.Кузеля // Бережанська гімназія. Сторінки історії / [упоряд. Н.Волинець]. – Бережани–Тернопіль: Джура, 2007. – С. 173–175.
11. Мірчук П. Відродження великої ідеї // Молода Україна. Т.6. – Торонто: Ліга Визволення України, 1954. – 64 с. – <http://www.ukrcenter.com>
12. Павлишин О. Соціально-політичний портрет проводу Галичини та Буковини в революції 1918–1919 років [Електронний ресурс] // Україна модерна. – Львів, 2000. – 54 с. – Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/Subdivisions/um/um4-5/Statti/8-PAVLYSHYN%20Oleh.htm>
13. Цегельський Л. Русь – Україна, а Московщина – Росія. Історично-політична розвідка. – Львів, 1916.
14. Чернецький А. З мого життєвого шляху // Альманах "Молодої України". [упор. А.Чернецький]. – Бережани – Мюнхен – Нью-Йорк, 1954. – 135 с.
15. Чернецький А. Спомини з мого життя. – К.: Основні цілі, 2001. – 166 с.

References

1. Central'nyj derzhavnyj istorychnyj arhiv Ukrai'ny u L'vovi. – F. 834. – "Sich" tovarystvo ukrai'ns'kyh studentiv. M. Viden'. 1867–1913. – Op. 1. – Spr. 126. – 78 ark.
2. Derzhavnyj arhiv L'vivs'koi' oblasti. – F. 296. – Op. 1. – Spr. 24.
3. Bemko V. "Moloda Ukrai'na" // Berezhans'ka gimnazija. Storinky istorii / [uporjad. N.Volyne'c]. – Berezhany–Ternopil': Dzhura, 2007. – S. 165–168.
4. Berezhans'ka zemlja. Istoryko-memuarnyj zbirnyk / [uporjad. Bemko V.]. – Vydavec': Komitet "Vydavnytstva Berezhany". – N'ju-Jork; Paryzh; Sidnej; Toronto, 1970. – 783 s.
5. Berezhansshyna v spogadah emigrantiv / [uporjad. N.Volyne'c]. – Ternopil' : Knyzhkovo-zhurnal'ne vydavnytstvo "Ternopil'", 1993. – 391 s.

6. Borodajko V. Z gimnazijnogo zhyttja / V. Borodajko // Berezahans'ka gimnazija. Storinky istorii'. Juvilejna knyha / [uporjad. N. Volyneč]. – Berezahany–Ternopil': Dzhura, 2007. – S. 161–164.

7. “Gej tam na gori “Sich ide!””. Propam'jatna knyha “Sichej” / [uporjad. Tryl'ovs'kyj P.]. – K., 1993. – 432 s.

8. Dilo. – 1937. – ChCh. 147, 149–155 // Prociv M. Markijan. Zbirnyk istoryko–krajeznavchych statej na poshanu Markijana Shashkevycha. – Ternopil': Dzhura, 2011. – 171 s.

9. Kosevych Je., Starsol's'kyj V., Tovaryshi i Tovaryshky! // Moloda Ukrai'na. – 1900. – Ch.1.

10. Kuzelja Z. 50–littja Berezahans'koi' “Molodoi' Ukrai'ny” / Z. Kuzelja // Berezahans'ka gimnazija. Storinky istorii' / [uporjad. N. Volyneč]. – Berezahany–Ternopil' : Dzhura, 2007. – S. 173–175.

11. Mirchuk P. Vidrodzhennja velykoi' idei' // Moloda Ukrai'na. T.6. – Toronto : Lig'a Vyzvolennja Ukrai'ny, 1954. – 64 s. – <http://www.ukrcenter.com>

12. Pavlyshyn O. Social'no–politychnyj portret provodu Galychyny ta Bukovyny v revoljucii' 1918–1919 rokiv [Elektronnyj resurs] // Ukrai'na moderna. – L'viv, 2000. – 54 s. – Rezhym dostupu : <http://www.franko.lviv.ua/Subdivisions/um/um4–5/Statii/8–PAVLYSHYN%200le.htm>

13. Cegel's'kyj L. Rus' – Ukrai'na, a Moskovshhyna – Rosija. Istorychno–politychna rozvidka. – L'viv, 1916.

14. Chernec'kyj A. Z mogo zhyttjevogo shljahu // Al'manah “Molodoi' Ukrai'ny”. [upor. A. Chernec'kyj]. – Berezahany – Mjunhen – N'ju–Jork, 1954. – 135 s.

15. Chernec'kyj A. Spomyny z mogo zhyttja. – K. : Osnovni cili, 2001. – 166 s.

Trohanyak O. S., Ph.D. in History, Associate Professor of the Humanities Department, Berezahansky Agrotechnical Institute (Ukraine, Berezahany), Alex_makena@ber.te.ua

The role of “Young Ukraine” in Berezahany

The role of “Moloda Ukrayina” in provincial towns as an example Berezahany, Ternopil region.

Keywords: organization, “Young Ukraine” formation, activities, meetings.

Троханяк А. С., кандидат исторических наук, доцент кафедры гуманитарных дисциплин, Березанский агротехнический институт (Украина, Березаны), Alex_makena@ber.te.ua

Роль “Молодой Украины” в Березанах

Рассматривается роль организации “Молода Украина” в провинциальных городках на примере г. Березаны, Тернопольской обл.

Ключевые слова: организация, “Молодая Украина”, формирование, деятельность, митинги.

* * *

УДК 572.023:001.12:165.6/8

Пивоваренко О. А.
кандидат исторических наук, доцент кафедры
українознавства, Київський національний
університет харчових технологій
(Україна, Київ), pyvovarenko@ukr.net

ДО ПРОБЛЕМ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ХАРЧУВАННЯ

Піднімається проблема необхідності створення нового інтегрального напрямку наукових досліджень, що охоплював би коло якнайширших питань, пов'язаних з їжею. З'ясовуються критерії об'єкта досліджень, що дозволяє вказати на відсутність єдиного розуміння та визначення поняття їжа та харчування. Аналізуються функції їжі як біологічної потреби та соціального фактору. Подається огляд основних наук та напрямків, до тематики яких входить дослідження продовольчого забезпечення людства, фізіології, філософії і культури вживання їжі та технології виробництва, обробки та зберігання харчових продуктів тощо. Окремо зосереджено увагу на доробку вітчизняних науковців. Це дозволило дійти висновку, що світова наука відає належне їжі у найдрібніших деталях і аспектах, однак наголошується, що існуючий вузькопрофільний підхід унеможливує формування цілісного уявлення.

Ключові слова: їжа, харчування, функції їжі, міждисциплінарний, холістичний, наука.

Значення харчування, продовольчого забезпечення та харчової промисловості в сучасному суспільстві

настільки вагоме, що не потребує якоїсь особливої аргументації. При цьому в останні десятиліття відчувається нагальна, як наукова, так і суспільна потреба у фундаментальних дослідженнях цих питань. Особливо гостро проблема постає у вітчизняній науці, яка, поступово відходячи від накатаної дороги “єдино вірної методології”, опинилась на роздоріжжі, оскільки під впливом світового наукового досвіду змінюється дослідний простір, тематика, переглядаються концепції, методологія, термінологія тощо. Про те, що ці процеси потребують осмислення, свідчать не тільки спонтанні дискусії в кулуарах різних конференцій, а й фундаментальні роботи, в яких обґрунтовується необхідність вивчення харчування на міждисциплінарному рівні [3; 6; 9; 12].

Для цього необхідно перш за все визначитись з об'єктом дослідження. Що здавалося може бути простіше? Що таке їжа, або що таке харчування інтуїтивно зрозуміло кожному. Однак, коли справа доходить до чіткого наукового визначення, це перетворюється в проблему. Перш за все тому, що існує чимало синонімів цим словам, а по-друге, запропоновані представниками різних наук визначення істотно різняться між собою. Так біолог скаже: харчування – процес надходження, перетравлення, всмоктування і засвоєння в організмі речовин, необхідних для покриття його енергетичних витрат, побудови і відновлення тканин, регуляції функцій. Медик підтримає, уточнюючи, що харчування – одна з найважливіших фізіологічних потреб людини, що впливає на здоров'я, тривалість життя і працездатність. Це процес надходження в організм рослин, тварин і людини та засвоєння ними речовин, необхідних для поповнення енергетичних витрат, побудови і відновлення тканин. За допомогою харчування, як складової частини обміну речовин, здійснюється зв'язок організму з середовищем [7]. Хімік піде ще далі, вивішивши складні формули білків, жирів, вуглеводів тощо. Кулінар скаже, що це те, що вживають в їжу, подають на стіл, або що це загальна назва всього їстівного, того, що придатне людині в їжу. Аграрій або економіст просто назве їжу продовольством, військовий – провіантом. Еколог запропонує ще багато складних наукових термінів: біомаса, біологічна продуктивність, біотрофія тощо, ще більше віддаляючи нас від наївного визначення О. Даля – харчування це прийняття їжі ротом, для насичення і засвоєння [1, с. 229].

Більш зрозумілу характеристику, на наш погляд, дав академік І.П. Павлов, який вважав, що їжа уособлює весь життєвий процес у всьому його об'ємі. Вона постачає людині енергію для життєдіяльності, матеріал для побудови тканин тіла, біологічно активні речовини, які регулюють обмінні процеси. Їжа також бере участь у формуванні імунітету організму [7, с. 478].

З усім вищесказаним можна погодитися, однак виникає відчуття, що мова йде не про звичну нам їжу, а про корм. Але ж людина харчується не органічними сполуками (жирами, білками, і т.п.) і навіть не харчовими речовинами (м'ясом, крупою тощо), а харчовими продуктами, приготованими з них. Так за 70 років життя пересічна сучасна людина споживає приблизно (в тоннах): хліб – 8,5; крупа, макарони, бобові – 1,15; молоко – 25; м'ясо та м'ясні продукти – 3; риба – 0,3; яйця